

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

3	3	5	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	2
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 2nd Semester
(2054)

SOCIOLOGY OF URBAN SETTLEMENTS

Paper : SOC-O-721 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all. Question No. 1 is compulsory.

Attempt **ONE** question each from Units I-IV.

1. Attempt each in **30-35** words :

- (i) Urban
- (ii) Urbanism
- (iii) Suburbanization
- (iv) Colonial City
- (v) Metropolitanization
- (vi) Orthogenetic cities
- (vii) Sector Theory
- (viii) Star Theory
- (ix) Conurbation
- (x) Urban Primacy

2×10=20

UNIT-I

- 2. Explain emergence of Urban Settlements with special reference to developing countries. 15
- 3. Explain the industrial and post industrial cities. 15

UNIT-II

4. Critically discuss Louis Wirth's contribution on "Urbanism as a way of Life". 15
5. Critically examine Marxist approach to urban society. 15

UNIT-III

6. Discuss internal structure of cities with the help of Concentric-Zone Theory and Multiple-Nuclei Theory. 15
7. Explain the concepts Break-in-transportation, Urban Primacy and Rank-Size Rule. 15

UNIT-IV

8. Examine the generative and parasitic functions of a city. 15
9. Write a detailed note on Cultural Role of Cities. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पांच प्रश्न करें। प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है।
यूनिट I से IV प्रत्येक में से एक प्रश्न करें।

1. प्रत्येक प्रश्न को 30-35 शब्दों में करें :

- (i) शहरी।
- (ii) शहरीकरण।
- (iii) उपनगरीकरण।
- (iv) औपनिवेशिक शहर।
- (v) महानगरीकरण।
- (vi) ऑर्थोजेनेटिक शहर।
- (vii) सेक्टर सिद्धांत।
- (viii) स्टार सिद्धांत।
- (ix) उपनगर।
- (x) शहरी प्रधानता।

2×10=20

यूनिट-I

2. विकासशील देशों के विशेष संदर्भ में शहरी बस्तियों के उद्भव की व्याख्या करें। 15
3. औद्योगिक और उत्तर औद्योगिक शहरों की व्याख्या करें। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. "ਜੀਵਨ ਦੇ ਏਕ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸ਼ਹਰੀਵਾਦ" ਪਰ ਲੁਓ ਵਿਰਥ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 15
5. ਸ਼ਹਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੇਂ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਕੇਂਦਰੀਕ-ਖੇਤਰ ਸਿਧਾਂਤ ਔਰ ਬਹੁ-ਨਾਭਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਹਾਯਤਾ ਸੇ ਸ਼ਹਰੋਂ ਦੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 15
7. ਬ੍ਰੇਕ-ਓਨ-ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਹਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਔਰ ਰੈਂਕ-ਆਕਾਰ ਨਿਯਮ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾਓਂ ਕੋ ਸਮਝਾਏਂ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕਿਸੀ ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਉਤਪੰਨ ਔਰ ਪਰਜੀਵੀ ਕਾਰਯੋਂ ਕਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੇਂ। 15
9. ਸ਼ਹਰੋਂ ਦੀ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਏਕ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਨੋਟ ਲਿਖੇਂ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਹਰੇਕ ਨੂੰ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

- (i) ਸ਼ਹਿਰੀ
- (ii) ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ
- (iii) ਉਪਨਗਰੀਕਰਨ
- (iv) ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਹਿਰ
- (v) ਮਹਾਨਗਰੀਕਰਨ
- (vi) ਆਰਥੋਜਨੇਟਿਕ ਸ਼ਹਿਰ
- (vii) ਖੇਤਰ ਸਿਧਾਂਤ
- (viii) ਸਟਾਰ ਸਿਧਾਂਤ
- (ix) ਉਪਨਗਰ (Conurbation)
- (x) ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ।

2×10=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਉਭਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15
3. ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. “ਜੀਵਨ ਦੇ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀਵਾਦ” ਉੱਤੇ ਲੂਈ ਵਿਰਥ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
5. ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਕੇਂਦਰਿਤ-ਜ਼ੋਨ ਥਿਊਰੀ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ-ਨਿਊਕਲੀ ਥਿਊਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਬ੍ਰੇਕ-ਇਨ-ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਰੈਂਕ-ਸਾਈਜ਼ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਤਪੰਨ ਅਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15
9. ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15